

ابعاد قانونی گواهینامه های پزشکی

دکتر حمیدرضا دانش پرور

عضو هیئت علمی سازمان پزشکی قانونی، تهران، ایران

تنظیم و ارایه می کند، مرتبط است.

گواهی نامه های پزشکی به دو گروه عمده تقسیم می شوند:

الف) گواهی نامه های پزشکی معمولی

ب) گواهی نامه های پزشکی رسمی

گواهی نامه های پزشکی معمولی

این گواهی نامه ها به تقاضای شخص بیمار صادر و تحویل وی می شود. هنگام تنظیم این گواهی نامه ها احراز هویت و درج مشخصات کامل بیمار، سیریماری، مدت استراحت پزشکی و در صورت رضایت بیمار، نوع بیماری وی بایست اعلام شود. آن چه معمول است این است که گواهی نامه های پزشکی که به درخواست اشخاص تنظیم و صادر می شود باید به خود آنان تحویل شود و بدیهی است که پزشکان حتماً باید از صدور گواهی برای بیماری که شخصاً آن را معاینه و ویزیت نکرده اند و نیز از تحویل گواهی یک فرد به افراد دیگری که فاقد هویت یا صلاحیت لازم هستند، اجتناب کنند. یادآوری گرفتاری یک پزشک به علت صدور گواهی نامه در اثر بی احتیاطی شاید برای پزشکان جوان مفید باشد.

مردی که دارای فتق مغبنی بود به یک جراح مراجعه و تقاضای عمل جراحی می کند و پزشک نیز می پذیرد و حق عمل نیز تعیین می شود. عمل جراحی در تاریخ مقرر صورت می گیرد. بیمار موقع ترخیص از بیمارستان با قیافه حق به جانب از پزشک می خواهد که تاریخ بستری شدن را یک روز جلوتر از عمل در گواهی نامه پزشکی صادره اعلام کند. پزشک هم چون

حرفه پزشکی از گذشته های بسیار دور حرفه ای مقدس و قابل احترام بوده و بزرگان این حرفه از بقراط و جالینوس گرفته تا ابن سینا، سعی فراوان در حفظ قداست آن داشته اند که این مهم تا زمان ما نیز ادامه یافته است. با توجه به این که تخطی از استانداردهای حرفه ای در رشته پزشکی موجب خدشه دار شدن این حرفه مقدس خواهد شد، لذا آگاهی پزشکان از قوانین حاکم بر امور پزشکی از اهمیت به سزایی برخوردار است. رعایت تکالیف حرفه ای و اخلاقی یاد شده موجب اعتماد و اطمینان بیش تر بیماران به پزشک و نیز حفظ شأن و جایگاه معنوی جامعه پزشکی خواهد شد و با توجه به این انتظارات است که قانون گذار برای حفظ سلامت این حرفه مجازات نسبتاً شدیدی را برای متخلف های ملبس به کسوت پزشکی در نظر گرفته است. گواهی نویسی و رعایت استانداردهای آن از سر فصل های مهم اخلاق پزشکی است. بیمار حق دارد از پزشک خود طلب صدور گواهی کند و وظیفه پزشک هم این است که به درخواست بیمار پاسخ مناسب دهد و گواهی لازم را صادر کند. گواهی نامه های پزشکی در واقع اسناد معتبری هستند که پزشکان به دنبال ارایه خدمات پزشکی، تشخیصی، آزمایشگاهی و درمانی خود درباره سلامت یا بیماری یا یکی از امور مربوط به پزشکی تنظیم می کنند.

این گواهی ها در مراجع گوناگون جامعه به منزله سندی معتبر مورد پذیرش و استفاده است و لذا ضمن این که پزشک وظیفه دارد با توجه به سوگندنامه های پزشکی به ترین خدمات را به مراجعان ارایه کند، باید بداند که شرافت و شأن حرفه ای مقدس طبابت نیز به نوعی با گواهی نامه های گوناگونی که وی

پزشک. نشانی دقیق محل کار و تاریخ و ترجیحاً ساعت معاینه ذکر شود.

۲- مطالب درج شده در گواهی باید صریح، خوانا و دور از هر گونه ابهام و بر اساس موازین علمی روز دانش پزشکی باشد.

۳- احراز هویت اهمیت تعیین کننده دارد و بر اساس شناخت قبلی، کارت شناسایی معتبر، معرفی مأمور انتظامی یا با الصاق عکس از چهره فرد به گواهی، صورت می گیرد.

۴- محتوای گواهی باید براساس یافته های بالینی پزشکی و منطبق بر واقعیت باشد.

۵- علایم سوئزکتیو را که از طرف بیمار بیان می شود (مثلاً بیمار اظهار تألم از کمردرد دارد) را می توان در گواهی قید کرد.

۶- با توجه به این که مراجع قضایی، انتظامی و سایر کسانی که گواهی برای ملاحظه آنان صادر می شود معمولاً از افرادی هستند که حرفه اصلی و تخصصی پزشکی ندارند، به تر است در تنظیم گواهی، از واژه ها و اصطلاحات پزشکی و پیچیده استفاده نشده و اگر استفاده از آن ها گریزناپذیر است باید در خصوص آن توضیح لازم داده شود.

۷- نوع بیماری در صورت رضایت یا درخواست بیمار در گواهی درج شود.

۸- تاریخ شروع و خاتمه استراحت به حروف و اعداد درج و مدت استراحت در نظر گرفته شده برای بیمار منطبق بر اصول علمی باشد.

۹- مهر و امضای پزشک در ذیل گواهی آورده شود.

۱۰- به تر آن است که پزشکان تصویر یا رونوشتی از تمامی گواهی های پزشکی صادر، از طرف خود را برای بایگانی شخصی نگه داری کنند.

۱۱- گواهی نامه ها باید به صاحب آن ها تحویل شود مگر در مواردی که از بیمار کسب اجازه شده باشد یا درخواست کننده، مراجع قضایی یا دولتی رسمی معتبر باشند که در این صورت گواهی باید به مراجع مربوط تحویل شود.

مطلب را مهم تلقی نمی کند، خواهش بیمار را می پذیرد. دو سه هفته بعد از مرخصی بیمار از بیمارستان، پزشک به عنوان همکاری با قاتل یک نفر به دادگستری احضار می شود. مطلب از این قرار بوده که بیمار روز قبل از عمل جراحی با نقشه قبلی در یکی از شهرها، شخصی را به قتل می رساند و بی آن که کسی از موضوع باخبر شود فرار می کند. پلیس با تحقیقات به عمل آمده قاتل را پیدا و دستگیری می کند. شخص مظنون، برای بی گناهی خود گواهی پزشک جراح را ارایه می دهد، اما با توجه به دلایل متقن به دست آمده، اتهام شخص مظنون قطعی و پزشک نیز گرفتار می شود.

گواهی نامه های پزشکی رسمی

این گواهی نامه ها در پاسخ به پرسش های سازمان های قضایی، دولتی و مراجع قانونی صادر می شوند. از آن جمله موارد زیر را می توان نام برد:

۱- گواهی نامه برای استخدام (گواهی سلامت) یا خارج شدن از استخدام (از کارافتادگی) در دوائر دولتی

۲- گواهی نامه برای معافیت از خدمت نظام وظیفه

۳- گواهی نامه برای شرکت در مجامع گوناگون نظیر

مسابقات ورزشی، سفر حج و ...

۴- گواهی نامه تندرستی برای رانندگی

۵- گواهی نامه برای سازمان هایی که خسارت جانی بیماران

را جبران می کنند نظیر شرکت های بیمه

۶- گواهی های صادره بنا به درخواست مراجع قضایی

چگونگی تنظیم گواهی نامه ها

توجه به موارد ذیل در تنظیم گواهی نامه های پزشکی امری

اساسی و مهم است:

۱- در گواهی نامه های پزشکی باید نام و نام خانوادگی

پزشک، شماره نظام پزشکی، نوع تخصص و گروه کاری

شهادت کذب شباهت دارد. اما این جرم در فصل پنجم کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی تحت عنوان جعل و تزویر، آورده شده است. جرم صدور گواهی خلاف واقع توسط پزشک در واقع از انواع جعل معنوی می باشد زیرا مرتکب ابتدا با قلب حقیقت در ذهن خود، امری خلاف حقیقت را در ذهن می سازد و سپس آن را به صورت نوشته در آورده و تأیید می نماید. احراز ارتکاب این جرم تنها از طریق گواهی خلاف ممکن نیست بلکه از طرق دیگر از قبیل انجام معاینه مجدد عملی خواهد بود. در حالتی که شخصی برای معافیت خود به اسم طبیب مرتکب جعل می شود، این نوع جعل از انواع جعل مادی می باشد که احراز آن نیز با کارشناسی از خود نوشته و گواهی امکان پذیر می باشد.

ماده ۵۴۰ قانون مجازات اسلامی :

برای سایر تصدیق نامه های خلاف واقع که موجب ضرر شخص ثالثی باشد یا آن که خسارتی بر خزانه دولت وارد آورد، مرتکب علاوه بر جبران خسارت وارده، به شلاق تا ۷۴ ضربه یا به دوپست هزار تا دو میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

با مقایسه متن این ماده با ماده ۵۳۹ ملاحظه می گردد که ماده ۵۴۰ قلمروی وسیع تری دارد و شامل هر گونه گواهی نامه خلاف واقع می گردد اما تأکیدی که در ماده ۵۴۰ مبنی بر ضرر شخص ثالث یا وقوع خسارت به خزانه دولت آورده شده است، قابل بررسی می باشد زیرا ممکن است برای تحقق این جرم صرف صدور گواهی نامه خلاف واقع کفایت نکند و ضروری باشد تا ضرری به شخص ثالث یا خزانه دولت وارد گردیده باشد بنابراین برای ایجاد مسوولیت کیفری علاوه بر احراز ارتکاب عمل، لازم است ضرر هم واقع شده باشد و این ضرر با گواهی نامه خلاف رابطه سببیت داشته باشد.

ابعاد قانونی و حقوقی جرم صدور گواهی خلاف واقع

یکی از روش های غیراخلاقی برای فرار از انجام تکالیف قانونی، تمسک به عذر بیماری است. فرد متخلف برای رسیدن به مقصود سوء خود شخصاً اقدام به جعل گواهی نامه به نام پزشک برای خود می کند یا این که با مراجعه به پزشک او را راضی به صدور چنین گواهی نامه ای می کند. این نوع گواهی نامه های خلاف به جهت آثار سوئی که دارند و ممکن است موجب ضرر و زیان دولت یا اشخاص حقیقی یا حقوقی دیگر شوند، جرم شناخته می شوند.

ماده ۵۳۸ قانون مجازات اسلامی :

هر کس شخصاً یا توسط دیگری از خدمت دولت یا نظام وظیفه یا برای تقدیم به دادگاه گواهی به اسم طبیب جعل کند به حبس از شش ماه تا یک سال یا سه تا شش میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

موارد مذکور در ماده فوق، از مهم ترین و شایع ترین دلایلی است که فردی برای اخذ گواهی خلاف واقع به پزشک مراجعه می نماید. بدین لحاظ است که قانون گذار برای جلوگیری از صدور چنین گواهی هایی که نتیجه آن ها ممکن است ایراد خسارت به دولت یا اخلال در امور باشد، علاوه بر ماده ۵۳۸، ارتکاب آن را توسط پزشکان به طور مستقل پیش بینی و مجازات شدیدتری را برای آنان در نظر گرفته است.

ماده ۵۳۹ قانون مجازات اسلامی :

هر گاه طبیب تصدیق نامه برخلاف واقع در باره شخصی برای معافیت از خدمت در ادارات رسمی یا نظام وظیفه یا برای تقدیم به مراجع قضایی بدهد به حبس از شش ماه تا دو سال یا به سه تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

جرم صدور گواهی خلاف واقع توسط پزشک، به جرم

منابع:

- ۱- قانون مجازات اسلامی، چاپ روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- پیمانی ف. حقوق کیفری اختصاصی، جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی، نشر میزان.
- ۳- گودرزی ف. پزشکی قانونی، انتشارات گوتنبرگ.
- ۴- توفیقی ح. پزشکی قانونی، آموزش سازمان پزشکی قانونی.

Archive of SID